

योनियुक्तेनृपतेरुक्तमपिकार्यं नकुर्यात् तमधममाहुः ॥ ९ ॥ अथ हनूमत उत्तमत्वं दर्शयति ॥ तदिति ॥ नियोगे सीतान्वेषणमात्रे कृत्यं अधिकमपि कृत्यं कृतं ॥ अत उत्तमभृत्योयमिति भावः ॥ उत्तमत्वे युक्त्यंतरमप्याह ॥ नचालेति ॥ रक्षोभिरपराजितत्वात् सुग्रीवश्चापितोषितः ॥ अधिककार्यकरणादित्यर्थः ॥ १० ॥ धर्मतः धर्म प्राप्येत्यर्थः ॥ एतेन स्वाम्याज्ञापालनेन भृत्यस्य धर्मोपि सूचितः ॥ मदादयः परिरक्षिताः ॥ सीतासमाचारालाभेन मन्त्राशो मन्त्राशाच्च लक्ष्मणभस्तादीनां च नाश इति सर्व नाशप्रसंग इति भावः ॥ ११ ॥ एवं हनूमत्कर्मणः सुखजनकत्वेऽपि तत्प्रत्युपकाराकरणजो विषादः सीताश्रवणजमानंदमपि तिरोधाद्य मांसं तापयतीत्याह ॥ इदं त्विति ॥ न

नियुक्तो नृपतेः कार्येन कुर्याद्यः समाहितः ॥ भृत्यो युक्तः समर्थश्च तमाहुः पुरुषा धमं ॥ ९ ॥ तन्नियोगे नियुक्तेन कृतं कृत्यं हनूमता ॥ नचा लालघुतांतीतः सुग्रीवश्चापितोषितः ॥ १० ॥ अहं च रघुवंशश्च लक्ष्मणश्च महाबलः ॥ वैदेत्यादर्शनेनाद्यधर्मतः परिरक्षिताः ॥ ११ ॥ इदं तु मम दीनस्य मनोभूयः प्रकर्षति ॥ यदि हास्यप्रियाख्यातुर्न कुर्मि सदृशं प्रियं ॥ १२ ॥ एष सर्वस्वभूतस्तु परिष्वंगो हनूमतः ॥ मया कालमिमं प्राप्य दत्तस्तस्य महात्मनः ॥ १३ ॥ इत्युक्त्वा प्रीतिदृष्टांगोरामस्तं परिष्वजे ॥ हनूमंतं कृतात्मानं कृतवाक्यमुपागतम् ॥ १४ ॥ ध्यात्वा पुनरुवाचे दं वचनं रघुसत्तमः ॥ हरीणामीश्वरस्यापि सुग्रीवस्योपशृण्वतः ॥ १५ ॥

कुर्मि न करोमि ॥ सदृशं एतत्कृतप्रियसदृशं प्रियं ॥ १२ ॥ तत्तुल्यप्रियांतरमपश्यन् आत्मपरिष्वंगमेव तथापश्यन्नाह ॥ एष इति ॥ सर्वस्वभूतः भगवद्देहस्य शुद्धानंदरूपत्वात् स्वालिंगनस्य सर्वस्वभूतत्वं बोध्यं आनंद एव हि भगवतः सर्वत्वं ॥ आनंद एव हि माययारमादिदेहत्वेन भासते इति गीताभाष्यविष्णुसहस्रनामभाष्ययोर्भगवत्पादैः स्पष्टमेवोक्तं ॥ ब्रह्मांडपुराणादिषु च एवं परिष्वंगद्वारा ब्रह्मानंदार्पणमेव हनूमते कृतमिति बोधितं ॥ तस्य हनूमतः उत्तमभृत्यस्य हनूमतः ॥ १३ ॥ प्रीतिदृष्टांगः प्रीतिपुलकितगात्रः हनूमंतमित्यादि पूर्वान्वयि ॥ १४ ॥ ध्यात्वा समुद्रतरणकथं ह्यादितिसंचित्येत्यर्थः ॥ सुग्रीवस्येति समस्यर्थे षष्ठी ॥ शृण्वतिसत्युवाचेत्यन्वयः ॥ १५ ॥